

Slovenski dom

Štev. 109

V Ljubljani, sreda 15. maja 1940

Leto V

Holandska vojska je položila orožje

Holandska vlada je ta sklep sprejela, da bi obvarovala državo popolnega uničenja - Holandska ostane v vojnem stanju z Nemčijo

London, 15. maja. m. (Reuter.) Holandsko poslanstvo v Londonu je izdalo naslednje sporočilo: Glavni poveljnik holandskih čet je izdal dnevno povelje, ki zapoveduje ustavitve bojov. Povelje se glasi: Sklep za ustavitve bojov je bil sprejet 14. maja popoldne. Nemški vojski se je z velikim nasokom posrečilo prekorati mostove pri Verdiju in zavzeti Rotterdam. Tako je središče države odprto sovražniku. Glavnim močem holandske armade je grozila nevarnost z boka. V takih razmerah je vrhovno poveljstvo, da bi se izognilo popolnemu uničenju države, sklenilo, da je nadaljnji odpor proti sovražniku nekoristen. V duhu sklepa, ki ga je holandska vlada sprejela, bo Holandija še naprej ostala v vojnem stanju z Nemčijo. Boji v Zeelandu se nadaljujejo.

Holandski radio prenaša obvestilo holandskih oblastev o ustavitvi sovražnosti. Istočasno ko se prebivalstvo obvešča o tem sklepu, se tudi naproša, naj obvesti o tem vsa oblastva v onih krajih, v katerih bi se morda boji še vršili.

Berlin, 14. maja. (DNB.) Vrhovni poveljnik holandskih čet je odredil, da holandska armada zaradi udaje Rotterdamu in priklopa zasedbe Utrehta in Haaga položi orožje. S tem je bila holandska država peti dan borbe, provocirane proti Nemčiji, prisiljena k udaji. Pokrajina Zeeland obsega otoke, nad katerimi nizozemski vrhovni poveljnik nima očitno nobene moči. Njihova zasedba po nemških četah je samo vprašanje dni. Ta velik uspeh je bil dosežen s sodelovanjem kopnih čet z nemškim letalstvom. Ta uspeh predstavlja vojno dejanje, edinstveno v zgodovini.

Amsterdam, 15. maja. o. Holandska vojska bo nadaljevala z odporom proti Nemčiji v jugozahodnem delu države ob ustju Rena in drugih velikih rek, v pokrajini Zeeland. Zdi se tudi, da bodo Holandi branimi Amsterdam, zakaj preteklo noč je dalo holandsko vrhovno poveljstvo povelje, zažgati vsa

ogromna skladišča bencina in nafte, ki leže na vodah okoli mesta. Gorivo se je razlilo po vodi in obdalo mesto z ogromnim pasom plamenov in dima, ki onemogoča akcijo nemških letal proti Amsterdamu.

London, 15. maja. (Havas.) Holandsko poslanstvo je izdalo poročilo, v katerem pravi, da je vrhovni poveljnik nizozemskih čet general Winkelmann ustavil sovražnosti samo na kopnem. Njegovo dnevno povelje se ne nanaša na pomorske enote, ki nadaljujejo boj.

Navzile povelju generala Winkelmanna, naj holandska vojska preneha z odporom, prihajajo poročila, da holandski oddelki po

raznih krajih države ne poslušajo vrhovnega poveljnika, marveč nadaljujejo z divjim odporom proti Nemcem.

Haag, 15. maja. AA. (Reuter.) Holandska radijska postaja v Hilversunu je objavila tole nujno poročilo nemškega generalnega poveljnika čel na Nizozemskem nemškemu zunanjemu ministrstvu v Berlinu: Poveljnik mesta in amsterdamski župan sta me obvestila, da nemške čete o priliki vstopanja v Amsterdam ne bodo naleteli na noben odpor. Izdani so vsi ukrepi, da bi se vstopanje naših čet v Amsterdam izvedlo brez težav. Prebivalstvo bo stalo mirno. Takoj ko prispe poročilo, da

se nemške čete približujejo mestu, bodo zastopniki poveljnika mesta in župana ter nemški generalni konzul ali njegov namestnik sprejeli nemške čete.

Radijska postaja v Hilversunu pravi, da je nizozemski glavni poveljnik general Winkelmann povabil nemško vrhovno poveljstvo, naj pošlje odposlance v Haag na pogajanja o ukrepih za ohranitev reda in varnosti v državi. Nizozemsko glavno poveljstvo je obvestilo nemškega poveljnika, da nemške letalske sile navzile sporočilo, da so holandske čete položile orožje, še naprej bombardirajo holandsko pomorsko oporišče v Helderu.

Položaj na belgijskih bojiščih nespremenjen

Na črti Antwerpen, Bruselj, Sedan napovedujejo čez nekaj dni odločilno bitko - Sedan v francoski oblasti

Pariz, 14. maja. Havas. Sinočnje poročilo francoskega vrhovnega poveljstva pravi:

V Belgiji se severno od Meuse premikajo naše čete pod popolnoma normalnimi pogoji. Sovražnik je izvedel napade na dveh krajih našega bojišča. Bil pa je odbit s hudimi izgubami. Nemci so poskušali ob reki Meusi, južno od Namurja, na več krajih prekorati reko. Naše čete so izvedle protinapad ter se boji nadaljujejo v pokrajini Sedan, kjer se sovražnik z vsemi silami trudi prodreti. Zahodno od Meuze so sovražne čete izvedle več krajevnih napadov, ki so bili tudi odbiti z velikimi izgubami za sovražnika. Bojev se je udeležilo uspešno tudi naše letalstvo. Ponoči med 13. in 14. ter danes so bili izvedeni številni ogledniški poleti. Več naših bombnikov je uspešno izvedlo svojo nalogo ter napadlo strateške položaje in vojaške

konvoje. V značnih bojih je bilo na našem ozemlju zbitih 15 sovražnih letal.

Bruselj, 14. maja. Havas. Sinoč je bilo izdano naslednje belgijsko uradno poročilo:

V noči med 13. in 14. majem so se belgijske sile umaknile v popolnem redu in brez izgub na nove položaje, kjer je organizirana nova obrambna črta po določenem operacijskem načrtu. Skupno z belgijskimi četami so zasedle te položaje tudi zavezniške čete. Trdnjava Namur se močno upira srditim napadom mehaniziranih čet in bombnikov. Danes so naše letalske sile izvedle več ogledniških poletov pred belgijskimi položaji. Včeraj so se belgijske motorizirane enote ter konjenica odlično borile v pokrajini Gethe enako kakor leta 1914.

Pariz, 15. maja. o. Po zadnjih poročilih se položaj na belgijskih bojiščih, kamor neprenehoma prihajajo francoska in angleška ojačenja, včeraj ponoči ni nič spremenil. Zdi se, da je nemški pritisk nekoliko popustil in da so se začeli ločeni boji na posameznih delih belgijskih obrambnih črt. Do glavnega spopada med nemško vojsko in med zavezniškimi armadami pa bo po vsej priliki prišlo šele čez nekaj dni, in sicer na vsej črti od Antwerpna na severu, čez Namur, ki je v belgijskih rokah, Dinant, Sedan proti belgijsko-francosko-luksemburški meji, kjer legi Longwy in kjer se Maginotjeva linija obrne od nemške meje proti belgijski.

Jutranje francosko poročilo pravi, da je mesto Sedan še vedno v oblasti francoske vojske, dasi so ga Nemci včeraj silovito napadali, a so francoske motorizirane čete s pomočjo letalstva odbile vse njihove napade. Mesto Sedan leži med francosko utrjeno črto in med belgijsko mejo in so Francozi civilno prebivalstvo iz njega izselili že pred časom, ko je bilo pričakovati nemškega napada čez Belgijo in Luksemburg. V vojaškem pogledu mesto ne pomeni nič.

Včeraj popoldne so bili letalski alarmi v francoskih mestih Havre, Lyon, Lille, St. Etienne. Zavezniški bombniki so hudo poškodovali nemške

prometne zveze med Siegfriedovo črto ter belgijsko in holandsko mejo ter razganjali nemške ojačevalne kolone na tem predelu.

Berlin, 15. maja. o. Po uradnih nemških vesteh so se nemške čete med divjimi boji včeraj približale reki Meusi pri Namurju, Dinantu in Givetu v Južni Belgiji.

Odločujoči vojaški krogi zatrjujejo, da je treba za naslednjih 48 ur pričakovati odločilno bitko med Nemci in zavezniki. Do te borbe bo prišlo na črti od Anversa pa do Amurja. Nemški vojaški krogi trdijo, da je belgijska obrambna črta ob Albertovem prekopu popolnoma raztrgana in stem zapetena usoda utrdb okrog Liegeja, ki se še vedno trdovratno branijo.

Vesti 15. maja

300.000 belgijskih žena, otrok, starčkov in ranjencev, ki so se morali umakniti, ko je

potnje zdaj v Francijo. To je razen umika španskih rdečih beguncev, ki jih je prišlo v Francijo 500.000, največji beg v svetovni zgodovini.

Švicarska vlada je za boj proti nemškemu padalcem in proti domačim izdajalcem mobilizirala fante od 16. do 20. leta ter vse za aktivno vojsko nesposobne moške. Obramba je organizirana celo v najmanjših vaseh. Vsaka krajevna edinica ima pooblastilo, da ravna s padalci po lastni uvidenosti, kakor ji bodo pač narekovele okoliščine.

Italija naj bi bila od Španije zahtevala, da ji prepusti Balearske in Kanarske otoke, da bi tam uredila svoja oporišča, če bi se spustila v boj proti Angliji in Franciji. Hkratu so se razširile vesti, da se Anglija in Francija pripravljata na zasedbo španskih posestev v severni in srednji Afriki. Zdi se pa, da te vesti širijo tisti, ki bi hoteli, da bi šla še Španija v sedanjo vojno.

Jugoslavija je vedno bolj odločena ostati strogo nevtralna in se ne bo pustila zavesti v sedanjo vojno, sodijo italijanski časopisi.

Novi oddelki angleških in francoskih čet so se po uradnem poročilu včeraj izkrcali za hrbot Nemcev pri Narviku.

Demonstracije proti zavezniški blokadi in proti Vatikanu zaradi pisanja »Osservatore Romana« so bile včeraj v Rimu ter po raznih italijanskih mestih. Demonstracije so bile prirejene s pomočjo študentov.

Italijanski listi poročajo, da je krst tretjega otroka italijanske prestolonaslednice dvojice, ki bi moral biti 22. maja v Napoliju, odložen na nedoločen čas. Krst so odložili najbrž zaradi dogodkov v Belgiji, saj je prestolonaslednica sestra belgijskega kralja.

Italijansko prosvetno ministrstvo je izdalo odlok, da se bo šolski pouk v Italiji letos končal 15. junija kakor vsako leto. Zrelostne skušnje pa se bodo začele 1. julija.

Današnji angleški tisk obsežno razpravlja o vdaji holandske vojske in pravi, da bi do tega ne bilo nikdar prišlo, če bi bila Holandija hotela prej sodelovati z zavezniki. Z vojaškega pogleda pa je za zaveznike vseeno, če stoji nemška vojska v Holandiji ali pa ob reki Meusi.

Angleški poslanik v Tokiju je dal japonski vladi zagotovilo, da Anglija ne misli zasedati nobene kosa holandske posesti na Daljnem vzhodu in da želi, da bi tudi Japonska ostala nevtralna.

Novi italijanski poslanik za Nemčijo Altieri je sinoči odpotoval na svoje službeno mesto v Berlin. Na postaji se je od njega med drugimi poslovil tudi zunanji minister Ciano.

Holandska vlada je razglasila, da predstavljajo njene kolonije odsej samostojno državo, kateri vlada kraljica Viljemina in bo ta država z vsemi silami sodelovala z Anglijo in Francijo v sedanji vojni.

Priprave Amerike za morebitni vstop v vojno Če bi se Italija pridružila Nemčiji, bi to nedvomno potegnilo v vojno tudi Ameriko

Budimpešta, 15. maja. o. Madžarski časopisi obširno razpravljajo o sedanjem političnem in vojnem položaju v Evropi, zlasti pa se bavijo z vprašanjem, kaj bo storila Amerika, če bi zavezniški pretrpeli kak znatnejši neuspeh na zahodu in če bi Italija stopila v sedanjo vojno na strani Nemčije. Po sodbi madžarskega tiska, bo Amerika v istem trenutku prenehala biti nevtralna država, to se pravi, da bo stopila na stran Anglije in Francije, če že ne s svojo vojaško silo, pa s svojim vojnim brodom in z vso svojo gospodarsko močjo.

Washington, 15. maja. Reuter. Poveljnik ameriške vojske v minuli vojni, general Pershing je

Vojaška pogodba med Grčijo in Turčijo?

Carigrad, 15. maja. m. »Echange Telegraph«. Grški poslanik v Ankari se je nepričakovano vrnil s svojega dopusta, ki ga je preživljal v Carigradu. Takoj po svojem prihodu je stopil v stik s turško vlado. Dobro poučeni krogi trdijo, da potekajo med Turčijo in Grčijo pogajanja za sklenitev medsebojne vojaške pogodbe.

Francija je zavrnila italijanske pritožbe zaradi blokade

Pariz, 15. maja. Havas. Med sestankom med italijanskim zunanjim ministrom Ciano in francoskim poslanikom v Rimu Poncetom je francoski veleposlanik, kakor sporočajo, zavrnil trditve, navedene v znanem poročilu Pietra Marchija o zavezniški blokadi. Razgovor se je nanašal na obično plat omenjenega poročila.

Svica bo ostala strogo nevtralna

Bern, 15. maja. Stefani. Švicarsko vrhovno poveljstvo je izdalo poročilo, ki pravi, da se širijo vesti, ki dvomijo v švicarsko nevtralnost. Te vesti so docela netočne ter škodujejo koristim države, ker je znana tradicija Švice, ki je bila vedno nevtralna ter bo to ostala tudi v bodoče.

Ruske napovedi o bodočih nemških napadih na Anglijo

Moskva, 15. maja. m. Glasilo sovjetske vojske »Krasnaja zvezda« prinaša daljše poročilo svojega berlinskega dopisnika, ki pravi, da bo Nemčija vrgla vso svojo vojaško silo in vse svoje letalstvo proti Angliji. Zasedba »teh otokov« je eden glavnih ciljev nemške vojske. Zasedba letališč na Holandskem in na Južnem Norveškem je Veliko Britanijo silno približala Nemčiji. Nemci bodo imeli poslej le še 450 kilometrov do Velike Britanije in bodo tako lahko v eni uri prileteli nad Anglijo. Berlinski dopisnik lista meni, da bodo Nemci pričeli obstreljevati Harwick na južnem delu Britanije, ki je važen za zveze z evropsko celino čez Rokavski preliv.

Novo opozorilo Rusije velesilam zaradi Balkana

Naše trgovinsko zastopstvo se vrača iz Moskve

Atene, 15. maja. m. Grško časopisje objavlja vest, ki pravi, da je moskovski radio predvčerajšnjim razglasil, da je Sovjetska Rusija opozorila uradno vse vojskujoče se države kakor tudi nevtralne države, da je Sovjetska Rusija neposredno prizadeta na miru in sedanjem stanju na Balkanu in da ne bi trpela nobenega napada na balkanske države. Vsaka akcija proti sedanjemu stanju na Balkanu bi nalezla na odločen odpor Sovjetske Rusije.

Belgrad, 15. maja. m. Iz Bukarešte poročajo,

Grčija nadaljuje s svojim mirnim delom

Atene, 15. maja. Havas. Predsednik vlade Metaxas je imel včeraj v Pireju ob slavnostni otvoritvi velikih javnih del govor, v katerem je med drugim dejal: Nihče se naj ne čudi, da grška vlada v teh nemirnih časih nadaljuje s svojim načrtom za obnovo države. To je zato, ker nobena vojna ne more ustaviti naroda, polnega vere v bodočnost. V naprotju z onimi, ki vodijo vojne, uporabljamo mi svoje sile za to, da združimo vse sile pri obrambi neodvisnosti naše domovine. V tem oziru je Grčija srečna, da je soglasna in nobeni zlobni glasovi ne morejo ovirati obnove Grčije, ki ve, da ima narodno vlado, ki dela za obnovo države.

Nemški vojaški strokovnjaki, ki razpravljajo o zavzetju nekaterih belgijskih utrdb pri Liegeju, pravijo, da to zavzetje kaže, da tudi Maginotjeva utrjena črta ni nezavzeta. Če nezavzetnih utrdb ni, jih potemtakem ni na nobeni strani.

Predsednik belgijske vlade je imel sinoči po radiu govor iz Bruslja, v katerem pravi, da so nemška letala na več krajih bombardirala vlake z belgijskimi begunci, na katere so streljali tudi s trojnicami. Podoba sedanje vojne spominja na leto 1914, samo da je zdaj še huje. Naj omikani svet zve za te strahote in naj jih obsodi. Prišel bo čas, ko bo vse to povrnjeno. Nihče naj ne verjame izmišljenim vestem, zakaj belgijska vojska drži vse postojanke in kjer se je kaj umaknila, se je umaknila samo zaradi lažje obrambe.

V Berlin je dopotoval voditelj sovjetskega civilnega letalstva Molokov s številnim spremstvom, da bi si ogledal nemške letalske naprave.

V izpolnjeni angleški vladi je postal minister za letalsko proizvodnjo časopisni močnik lord Beaverbrook, ki je bil prejše čase velik prijatelj Nemčije, katero je v svojem časopisju tudi podpiral.

Po nekem nemškem uradnem poročilu naj bi bili Nemci včeraj potopili dve angleški veliki križarki, eno križarko zažgali, razen tega pa zažgali tudi 25.000 tonski angleški prevoznik parnik ter več manjših ladij. Angleži to poročilo zanikujejo.

K slavnosti na Aškercem domu

Rimske Toplice, 12. maja.

Predvsem poudarjamo, da s temi vrsticami ne nameravamo razpisovati niti strankarske niti svetovnonazorske nestrpnosti, temveč nam jih narokuje iskreno čustvo obžalovanja, da Slovenci — zvesti svoji stari navadi — ne moremo izpustiti nobene prilike, primerne in neprimerne, ne da bi izrazili »nasprotni tabor«.

Slavnosti, ki je bila na binkoštni ponedeljek na rojstnem domu pesnika Antona Aškerc, ali priliki, ko je bila ta, z zbirko odkupljena, domačija predana v uporabo pesnikovim sorodnikom, se je udeležilo mnogo ljudi.

Razen Ciril-Metodarijev, skavtov, Sokolov in zastopnikov drugih »nacionalnih« organizacij, je bilo navzočih tudi veliko domačinov in gostov, ki niso svojega strankarskega in organizacijskega pripadništva kazali na viden način, čprav jih je bilo med udeleženci velik del, če ne večina.

In v imenu vseh teh ter v imenu vseh onih Slovencev, ki sicer niso člani navedenih organizacij, pa so vendar ravno tako prispevali k zbirki za odkup Aškercovega doma, obžalujemo, da so privedli te slovnosti smatrali za potrebno, dati vsej privedli izrazilo »napredne« značaj.

Aškerc je velik slovenski pesnik. Kot tak je last člega slovenskega naroda, ne samo naprednega tabora, v katerega je kasneje v življenju, ko že ni bil več pravi pesnik, vstopil.

In vsi, ki smo prispevali za ohranitev Aškercovega doma in ki smo se udeležili njegove proslave, smo, ali bi vsaj morali s tem počastiti samo spomin Aškerc-pesnika. Kvečjemu bi smela biti ta slavnost še slovenska narodna manifestacija. In drugače nič!

Prijatelji pa so, žal, svojo nalogo drugače razumeli. Z besedilo na spominski plošči sami je dovoljno: »Velikemu borcu in glasniku svobode (podčrtali mi!) Antonu Aškercu se je oddolžil slovenski narod z obnovo te domačije na pobudo C. M. D. Sv. Peter v Ljubljani. 13. V. 1940.«

Boru — za kaj? Zakaj ne pesniku? In zakaj besede, ki so padle iz ust slavnostnih govornikov, kakor n. pr.: ... v času, ko je razsajal (!) Mahničev duh in v čelu bi vsaka slovenska rodoljubna misel paganstvo (!) ...

Danes, ko lahko gledamo Aškercovo dobo in njegovo osebno tragedijo po zaslugi časovne oddaljenosti in nepristranskih življenjskih, predvsem pisateljske M. Borštnikove, že kolikor toliko v pravi luči, ne more noben nepristranski človek trditi, da je v boju med Mahničem in Aškercem vsa krivda samo na Mahničevi strani. Oba sta bila prestrastena. Toda s časom bi se oba pomirila. Če

ne bi Aškerc začel bolehati od napuha in megalomanije. To je zgodovinska resnica, kakor tudi dejstvo, da je radi tega pojavn nastal proti Aškercu enako hud, če ne še hujši odpor kot pri »klerikalnem« tudi v »naprednem« taboru mlajšega rodu.

Posebno v sedanjih časih, ko nam je slova vseh Slovencev tako krvavo potrebna, je tudi iz narodnostnih razlogov, torej iz razlogov, ki bi jih

„Predstavnik angleškega kapitala“ je sleparil odvetnike in profesorje ...

Maribor, 14. maja.

V Mariboru imamo spet večjo afero, ki pa je polagoma pronicava v javnost, ker se prizadete osebe prizadevajo, da bi zaveda ostala tajna. Afera pa je zelo zanimiva ter pravi primerno osvetljuje naivnost nekaterih Mariborčanov, o katerih bi malokdo pričakoval, da bodo zaradi svojega izkustva nasledili sleparju.

Meseca januarja se je pojavil v Mariboru »dr. jur. Oto Sketa« — tako se je namreč predstavljaval, v resnici pa je bil to le navadni Oton Sketa, ki je pač študiral svoje dni jus, napravil pa je le en semester, nato pa je zlezal na spolzko pot nepoštenosti in sleparije. Mož je bil zaradi tega tudi že predkaznovan. V Mariboru se je nastanil pri nekem svojem sošolcu, ki ga je vzel pod streho zgolj iz usmiljenja, četudi je poznal njegovo preteklost. Seveda sošolec ni vedel, kake sitnosti si bo s tem nakopal na glavo. Sketa je prišel v Maribor ravno obločen, tudi njegov nastop ni nič posebnega, pa je zato tembolj čudno, da je imel take uspehe.

Sketa je kmalu dobil zveze z nekaterimi znanimi Mariborčani. Tako je spoznal med drugimi nekega odvetnika ter več profesorjev. Predstavljal se je vsem kot član organizacije Lloyd-Company v Angliji, ki bo sedaj osnoval svojo posebno podružnico v Belgradu, katero Sketa organizira. V tej podružnici se bodo včlanila vsa podjetja, ki v naši državi delajo z angleškim kapitalom. Ker je teh podjetij veliko ter razpolagajo z ogromnimi sredstvi, ni čuda, če je Sketa takoj kljub svoji neznanosti pridobil spoštovanje vseh, a katerimi je občeval. »Šef organizator« je takoj med novimi znanci razpredel svoje mreže ter jim je pripovedoval čuda o novi družbi. Ker se je zadnje čase pri nas precej govorilo o takšnih angleških gospodarskih ustanovah, je imel hvaležne poslušalce, ki so verjeli vase, kar jim je govoril ter so na tihem že delali načrte, kako

moral »napredni« tabor najbolj upoštevati, škodljivo, če se slavnosti, ki jih je omogočil ves narod in h kateremu so vabili tudi listi »Mahničeve« smer, izvedejo tako, kakor je bila izvedena Aškercova proslava! Upamo, da so tudi med »naprednimi« krogi pametni ljudje, ki se zavedajo resnosti položaja, in te prosimo, naj poskrbijo, da se slični prizori ne bodo več dogajali!

In še nekaj pripomnimo: Notranjščina Aškercovega doma nudi kljub »obnovi« tako žalosten pogled, da bi ne smel hiše v takem stanju pripravljati odbor privoščiti kot bivališče nobenemu človeku, pa niti Aškercem sorodnikom!

bodo prišli s to veliko organizacijo v zvezo ter tudi za nje ostala kakšna drobnitica.

Sketa pa se je hvalil tudi s svojimi dobrimi zvezami v Belgradu ter je pripovedoval, da doseže vse, kar hoče, saj je v naših ministrstvih kar doma. Govoril je tako prepričljivo, da so mu njegovi znanci tudi to verjeli. Ponudil se je za meke intervencije ter so se neli odvetnik in dva profesorja odločili, da se ugodnosti njegovih zvez poslužijo. Odvetnik in eden od profesorjev so leta 1923 zamudili rok za prijavo za rezervne oficirje. Oba bi morala biti sedaj že kapitana, saj sta služila kot častniki že v avstrijski armadi, pa nimata pri nas še oficirskega čina. Sketa se jima je ponudil, da bo zavezo uravnal. Napravila sta vsak svojo prošnjo ter jo izročila Sketi, prošnjo pa sta primerno »namazala« z večjim zneskom. Drugi profesor pa je ločen ter mora ženi plačevati mesečno neki znesek. Sketa se mu je ponudil, da bo v Belgradu izposloval, da ne bo treba nič več plačevati. Tudi za to »uslugo« je prejel vnaprej primerno plačilo. Ko je Sketa videl, kako njegove »zveze« vlečejo, je nastopil še druge, bolj vabljive limance.

Začel je pripovedovati, da bo Lloyd Company napravila tudi v Mariboru svojo podružnico, katero bo on organiziral ter našel primerne ljudi, ki bodo prevzeli vodstvo Eden od profesorjev se je takoj zanimal, kako bi bilo z mestom generalnega ravnatelja te podružnice ter mu je Sketa to službo takoj tudi obljubil. Odvetnik pa se je zanimal bolj za praktično stran novega podjetja — za pravno zastopstvo, ki je po navadi še bolj donosno kakor ravnateljsko mesto. Seveda mu je šeforganizator to mesto takoj obljubil ter je odvetnik baje za takšno uslužnost odrajtal 8 jurjev. Sketa je obljubil generalnemu ravnatelju in pravnemu zastopniku vsakemu po 10.000 din mesečne plače ter še druge bonitete, vse pa seveda plačljivo v angleški valuti — v funt sterlingih. Pripovedoval je tudi, da dobiva on tudi takšno plačo in sicer 10.000 din na mesec ter vsak dan 600 din dnevno. Na podlagi teh obljub so se potem sklenile tozadevne nastavitvene pogodbe v pisarni tega odvetnika. Pri teh pogajanjih je Sketa frapiral svoje znanee s poznavanjem Pariza, Londona in raznih drugih vlemest. Pripovedoval jim je vse v podrobnosti, kako je živel v Parizu ter je potem profesor, ki je bil imenovan za generalnega ravnatelja, kasneje ugotovil, da mu je Sketa našteval čisto izmišljena imena postaj pariskih podzemskih železnic. Hvalil se je tudi s pokroviteljstvom znanega angleškega lorda in je pripovedoval, da ima posestvo pri Rogaški Slatini, kamor bo tega lorda povabil, da se tudi Mariborčani z njim spoznajo.

Tako je Sketa polagoma namestil ves svoj krog novih mariborskih znancev pri Lloyd kompaniji ter jim že razporedil primerne plače, tako da je vse igralo v sreči in zadovoljstvu, naenkrat pa je prišel hladen tuš. Znanec, pri katerem je Sketa pri svojem prihodu v Maribor par dni stanoval, dokler si ni priselapil toliko denarja, da se je primerno oblekel in nastanil, se je srečal s profesorjem, ki bi moral postati generalni ravnatelj. Pogovor je nanesel na Sketo in profesor je tedaj izvedel, da ni to noben doktor juris in noben šeforganizator. Sedla je potem prijava pri oblasteh in hud »maček« pri prizadetih. Sketa pa sedaj zasledujejo ter bo nastopil, ko ga dobi v roke, svoje mesto kot »šeforganizator« v kehi ...

Vesti iz Belgrada

Belgrad, 15. maja. m. Snoči je imel sestanek izvršni odbor demokratske stranke, ki je sklenil, da se bo v soboto zbral plenum glavnega odbora stranke, da bo sprejel potrebne sklepe glede notranje in zunanje političnega položaja naše države.

Belgrad, 15. maja. m. V Belgradu se mudi skupina slovenskih županov, ki je bila včeraj sprejeta najprej pri gradbenem ministru dr. Kreku, nato pri belgrijskem županu Vojinu Djuričicu, pri predsedniku senata dr. Korošcu in pri predsedniku vlade Dragiši Cvetkoviću. Danes pa bodo slovenski župani sprejeti tudi pri podpredsedniku vlade dr. Vladku Mačku.

Na čast slovenskih županov je belgrijski župan Djuričic snoči v hotelu »Srbski kralj« priredil večerjo, pri kateri so bili navzoči minister dr. Miha Krek, senator Smodej, župan Djuričic in vsi trije belgrijski podžupani.

Popolno medicinsko fakulteto dobimo

Belgrad, 14. maja. Na podlagi § 1. uredb o spremembah obstoječih predpisov in izdajanju novih z dne 16. septembra 1939 je prosvetni minister izdelal za ministrski svet uredb o spremembah in dopolnitvah zakona o vseučiliščih z dne 28. junija 1930 in splošne uredb o vseučiliščih z dne 11. decembra 1931. Uredba določa, da se v zakonu o vseučiliščih ukinja § 51. kakor tudi vse odredbe splošne uredb o vseučiliščih in uredb o medicinskih fakultetah v Belgradu, Zagrebu in Ljubljani, ki so v soglasju s § 51. zakona o vseučiliščih. Prosvetni minister se pooblašča, da s posebno uredbi odredi vse potrebno za postopno odpiranje petega do desetega semestra medicinske fakultete v Ljubljani.

Po tej uredbi se § 145. splošne uredb o vseučiliščih spremeni in se glasi: Za sprejemanje kandidatov, ki žele polagati ta izpit, obstojata dve izpraševalni komisiji: izpraševalna komisija v Belgradu, ki bo izpraševala vse asistente vseučilišča v Belgradu in na fakultetah v Subotici in Skoplju, ter druga izpraševalna komisija v Ljubljani, ki bo izpraševala vse asistente vseučilišča v Ljubljani.

Prosvetni minister Maksimovič je prednjo uredbi že podpisal ter jo predložil v podpis tudi članom ministrskega sveta. Večina ministrov je uredbi tudi že podpisala.

V nedeljo bodo na Hrvaškem občinske volitve

Zagreb, 15. maja. j. Včeraj je bil zadnji dan za vlaganje list za občinske volitve, ki bodo v nedeljo. V večini občin je bila vložena po ena lista, koder ima HSS veliko večino. Kjer so v večini Srbi, je postavila SDS svoje liste, drugje pa je šla skupaj s Hrvati. Pač pa so bili v nekaterih občinah bolj razgibani in so postavili kar po štiri liste. V Fojnici v Bosni pa je bila postavljena skupna lista med JRV, HSS in muslimani, JNS, ki je bila sklenjena, da ne bo šla na volitve, je vendar postavila svojo listo na Hvaru, kjer je nosilec Benito Kasandrić. Na splošno je HSS ohranila trdno disciplino med svojimi pristaji, le v redkih krajih so si nezadovoljenci postavili samostojne liste, kakor na primer v Klisu. Zaradi zunanjepolitičnega razmerja in agitacija splanhna in bodo volitve potekle v popolnem miru brez velikega zanimanja javnosti zanje.

Slepec in njegova vodnica utonila

Maribor, 13. maja.

Poročali smo že, da so našli v Spodnji Ložnici v potoku Loznica mrtvega slepega berača Alojza Laha iz Cigence. Pogrešali pa so njegovo spremljevalko, Lahovo mačeho, 65 letno Marijo Lah. — Slepec in njegova spremljevalka sta se nahajala 3. maja v Sp. Ložnici, odkoder sta se nekoliko vinjena napotila v temi proti domu. Naslednjega jutra so našli Alojza Laha utopljenega v Ložnici, njegove spremljevalke pa ni bilo nikjer. V četrtek pa je nabirala kočarica Terezija Benik drva v grmovju pri potoku Ložnici. Pri tem je zagledala v vodi kakih 100 m nižje mostu žensko utopljenko, katero so spravili na suho ter prepoznali v njej pogrešano Marijo Lah. Padla sta oba s pastorkom v naraslo vodo ter utonila.

Murska Sobotka

Šahovska sekcija SK Mure zmaga. Pred kratkim je šahovska sekcija SK Mure odigrala prijateljsko tekmo z izbranim moštvom Ptuj. Borba na šahovskih poljih je bila prav zanimiva in se je končala z rezultatom 5:3 v korist SK Mure. Ze večkratne zmage potrjujejo, da ima Sobotka izvrstne šahiste.

Sla je na limance. Pri neki Sobočanki sta se glasili dve ciganki in jo prepričali, da ima skrivno bolezen, ki so jo povzročile nevoščljive ženske z vrazami. — Prepričale sta jo tudi, da se bolezen ozdravi samo z začaranim denarjem in jima je prisnela 200 din. Denar sta zavili v krpo, opravile čarovniške molitve in ji rekly, da mora denar spraviti pod gljavice. Nagrada 20 din se je cigankama zdelo premajhna in sta se prihodnji dan spet vrnili. Pod pretvezo, da čarovnija ne bo pomagala, če ne izroči vsega denarja, je nato Sobočanka prinesla ves denar v znesku 7800 din. Denar sta ciganki spet zavili v krpo, opravile čarovnijo in pri tem krpo zamenjali ter odnesli denar. Pri odhodu sta zabili, da ne sme pred večerom krpe odvezati, ker bo sicer čarovnija izgubila vso moč. Ko je Sobočanka uvidela, da sta jo ciganki pošteno ogoljufali, ju je naznanila orožnikom, ki so ciganki izsledili nekje pri Čakovcu. — Previdnost je lepa čednost!

Prosvetni odsek grafične organizacije bo priredil v soboto, 18. t. m. ob 8.30 zvečer v dvorani Delavske zbornice špicarjevo sveigro »Svoje glaviček«, ki jo je na novo uglasbil P. F. Ačko. Pri prireditvi bo sodeloval salonski grafični orkester. — K veselju in zanimivi premieri vsi vlnudno vabljeni!

Ljubljana od včera do danes

Po nalivu in po dveh dokaj blelih, precej hladnih dneh, ki ju sonce ni moglo ogreti ne presijati, smo snoči dobili imenitno pomladansko noč, davi pa najlepše majsko jutro. Tako lepo sveže je bilo, tako prijetno in jasno. Že zgodaj se sonce pozlatilo travnike in zelene kostonje, na katerih bleste gosti drug pri drugem beli cvetni grozdi. Po obzorjih je se dvigala rožnata megla, ki se bo dopoldne razknila in dobili smo imenitno popoldne. V takem lepem mesecu smo, vse cvete, tvebo je tako jasno, vse se veseli življenja — na svetu pa spet rjavejo topovi, tanki rušijo z zaglušujočim ropotom vse, kar se jim postavlja po robu, letala sejejo razdejane in smrt, ponosne stavbe se spreminjajo v razvaline, iz pogorišč se kadu umazani dim, v potokih lije kri, polja so pokrita s trupli, spomladansko cvetje je krhavo škropljeno, zbegani ljudje dero ob prvem glasu pogubnega brnenja z neba pod zemljo, kjer se plašno, po vsem telesu drgetajo stiskajo drug k drugemu. Zunaj pa sije veselo sonce, maj cvete, tako lepo bi bilo življenje! Treba je tega nečloveškega klanja, ki meče človeštvo v stisko in revščino vsake sorte! Ali ne bi bil lepši sprehod v dvojce po logih in livadah.

Svet je ponorel! Ali ni lepše mirno delo doma na polju ali v tovarni, v vseh teh poklicih, ko človek nikomur neče nič hudega? Prej ne bo miru, da se bo vse s tolikim trudom zgrajeno in postavljeno zrušilo v prah in pepel! Daj Bog, da bi bilo naši lepi, miriljubni domovini prizaneseno s temi grozotami!

Ne vedo, kdo je ponesrečenec

Ponoči so v ljubljansko bolnišnico pripeljali nekega ponesrečenca, ki je imel težke poškodbe na glavi, hudo rano na čelu. Bil je še nekoliko pri zavesti, toliko, da so ga lahko vprašali, kako se piše. Odgovoril pa jim je zdaj, da je Košnik Franc, zdaj pa, da je Franc Pevec in da je doma iz Goričevega pri Golniku na Gorenjskem. Ponoči je ponesrečenec, čigar identitete niso mogli ugotoviti, izdihnil. Kdor bi kaj vedel o njem, naj sporoči to upravi ljubljanske bolnišnice.

Včeraj je bilo sprejetih več kakor 170 bolnikov, pa tudi danes je že jutro pokazalo, da je pričakovati ves dan velikega navala. Med včeraj spre-

jetimi pacienti bi omenili naslednje ponesrečence:

Maks Kosce, ključavničarski mojster iz Mengša, se je poljal z motornim kolesom po Dunajski cesti. Pri tako imenovanem »slepem tiru« pa se je po nesrečnem naključju zaletel v avtobus, padel in se hudo potekel.

Kamnit drobec je odletel v oko zidarju Milanu Kalanu iz Logatec.

S tramvaj je padel delavec pri podjetju Dučić Jakob Matič, ki si je zlomil roko.

S tramvaj je padel delavec pri podjetju Duzze Glavan. Skočil pa je tako nerodno, da je padel ter si zlomil pri tem desno nogo.

Avtomobil je povozil posestanika iz Rakitnice pri Ribnici Ivana Oberstarja. Oberstar je dobil poškodbe po životu.

Na kolodvoru se je včeraj ob pol dveh ponoči smrtno ponesrečil premikalec Jožef Petrovič, ki je bil zaposlen pri premikanju vagonov na glavnem kolodvoru, kjer je pripravljaval kompozicijo za postojni vlak. Pri tem je prednji vagon manjše kompozicije prišel nekoliko nad ločnico (znak, ki kaže, do kod se sme postaviti vagon ob stiku dveh prog, da se kompozicija, ki pripelje s sosednje na to progo, ne zaleti vanj). Po sosednem tiru je privozila lokomotiva, na kateri je na stopnicah stal Jožef Petrovič. Lokomotiva in prednji vagon kompozicije, ki je bil postavljen nekoliko čez ločnico, sta pri tem prišla tako tesno skupaj, da je Petrovič zagnel med njima. Polomilo mu je obe nogi, dobil pa je tudi težke notranje poškodbe. Brž je bil prepeljan v bolnišnico, pa mu zdravniki niso mogli več pomagati. Pokojni je bil 36 let star ter je stanoval s svojo družino na Šmartinski cesti.

Danes so nehali š žolo

Maturantje, mali in veliki, so danes končali šolo, da se bodo lahko še nekoliko pripravili na bližnje izpite. Druga leta so ob tej priliki navadno okrasili z zelenjem šolske sobe, letos pa je banska uprava izdala odlok, po katerem tega ne smejo narediti, ker bi na ta način razrede preveč nasmetili. Dovoljeno pa jim je, da si pripno šopke. Za marsikoga je ta dan vesel, saj ve, da se bo poslovil od šolskih klopi, ki jih je toliko časa gladi in kjer je preživel dokaj pisanih ur. Nekatere pa seveda obhaja tesnoba, saj ne vedo, kako in kaj. Velika matura je pred njimi, pošteno bo treba še pljunuti v roke, da bodo dobro pripravljani.

Elements Ripley:

KRIŽANA LJUBEZEN

»Ne, jaz sem prišel sam!« je vlnudno, toda hladno odgovoril Buck.

»Prijeten večer, ali ne?« je nadaljeval Pres. Prav za prav ni vedel, kaj bi govoril s tem človekom, izkušnim strelecem in znanim gentlemanom.

»Krasen! Prijeten in hladen!« je odgovoril Buck. Pres je čutil v Buckovih besedah neko zbadljivost in ironijo. Brez dvoma je meril na njun neprijeten položaj, je pomislil Pres in ves razdražen skoro zakrčal:

»Vam je tu hladno, Mr. Buck? Meni se zdi, da mi niti najmanj! Tako meni kot Miss Juliji! Pri tem je pestil obeh rok stiskal še krčeviteje in čutil, kako ga v teh posteh nekaj draži in živa k udarcu. Toda tudi Buck je odnehal, kdo ve iz kakšnih vzrokov? Morda je končno začutil nevarnost, v katero bi lahko zašel, če bi nadaljeval na ta način. Zato se je umaknil.

»Končno tudi... ni!« je zmignil z rameni in se pri odhodu poklonil. Njegova visoka, elastična in elegantna postava je bila v tem trenutku videti še nekak višja; kot bi se izzelil, da bi bil čim vidnejši njima, ki ju je zapustil v neprijetnem položaju in se spretno izognil sporu.

Po dvorani so se razlegli prvi zvoki orkestra. Igrali so valček. Pres je nekoliko postal kot bi prišel k glasbi, da bi z duhom in nogami zajel ritem glasbe, poleg njega pa je stala Julija vsa zmedena. Njene slutnje so postajale vedno jasnejše in strašnejše. Bilo ji je jasno, da ji je Pres pripravil kazen za njeno svojeglavost in da bo storil današnji večer vse, kar je pozabil včeraj, ko je prišel v njeno spalnico s palico v roki. Samo kazen bo danes hujša. Izbičal jo bo moralno in jo vrgel zasmehu tem lažnim moralistom, pri čemur ne bo štedil niti samega sebe...

Okrog njiju je začelo vse plešati. Neka nebrzdana mladost je oživela vso dvorano. Parje so zavrteli in si po oločenem parketu sledili v ritmu orkestra, kot da jih po krasni dvorani nosijo nevidne sile in jih bodo nosile do onemoglosti. Pres se je z roko opotil Julije, ki se ga je držala čvrsto kot bi se ob njegovih krepkih mišicah počutila sigurnost. Če bi jo v tem trenutku pustil samo, bi zbežala in stekla za njim, prosič ga, da je ne zapusti. Polastila se je je strašna nesigurnost. Gledala pa je vse okrog sebe z jasnim očesom in si ustvarjala o vsem svoji pravilne zaključke. V tem kratkem času je, ne en-

krat, ampak šestkrat obžalovala svojo kljubovalnost in svojeglavost.

Pres je z desno roko objel Julijo nižje pod pasom, da se z roko ni dotaknil njene gole, gladke in vroče polti in zaplesal. Po plesnem koraku ni bilo močeno opaziti, kako težka kocka se je valila v njegovi duši, niti kakšni viharji besnijo v Miss Juliji duši. Oba sta plesala sigurno, elegantno in lahno. Prostor okrog njiju pa se je vedno bolj redil. Plesalci so se jima v začetku odmikali, kmalu pa so se začeli po vrsti umikati na hodnike in v stranske dvorane. Komurkoli sta se plesale približala Miss Julija in Pres, se je z glasvo in z vsem telesom obrnil demonstrativno v stran, da se ne bi zgražal nad golo in gladko Miss Julijino poltjo ali da ga ne bi nehoti popadla grešno poželenje po njeni toploti in lepoti.

»Pres, podival je prosiče in skrušeno zasopetala Miss Julija, ko je začutila, da sta v dvorani ostala edino onadva in da orkester igra samo za njiju.

»Nikakor, saj niti plesala se nisvala je trdo in hladno odgovoril Pres in jo privlečel tesneje k sebi, ne da bi odnehal v plesnem koraku.

»Pusti me, da odidem! Odpelji me, prosim te, Pres!« mu je šepetala Julija. Čutila je, kako ji trepetajo noge, da bo popolnoma klonila in se morda tu med vsemi epustila v jok ali padla v nezavest, če bo to trajalo še nekaj časa. Njen ponos je doživljal vedno večje in večje ponižanje. Se malo in zlomljena bo.

Le neke lože se dvigne starejši gospod,

reditelj vse zabave in da, ves razburjen, kapelniku znak, da preneha z godbo. Pod otrim in jasnim zamahom dirigenta je orkester obmolnil. Pres je napravil še dva, tri plesne korake, nato pa se ustavil, še vedno nespremenjeno držeč Miss Julijo in z ukazajočim glasom zaklical:

»Igrajte dalje! Njegov glas je bil trd in odločen.

»Ukazujem, igrajte dalje!« je znova zaklical in pod vplivom njegovega močnega glasu je začel orkester znova igrati. Pres je nadaljeval ples sam, popolnoma sam in nosil v naročju lahko telo skrušene Miss Julije. Miss Julija je začela klecat in lito, pridruženje prosila:

»Pres, prosim te, odpelji me!« Končno je Pres popustil in obstal. Prijel je Miss Julijo pod roko in odšel z njo iz dvorane, ne da bi koga pogledal. S trdim in ostrim korakom je odhajal ponosen in siguren. Sledila sta mu le telka Belle in stric Billy. Onadva sta razumela vse, kar se je tu zgodilo, ker sta edina vedela vzrok vsega tega.

Ko je kočija obstala pred Miss Julijino hišo in so vsi izstopili, je Pres pri vratih obstal in zamolklo zaželel:

»Lahko noč, telka Belle! Lahko noč, Julija!

Julija je pri vhodu v hišo postala. Rešena dosedanjega poniževanja se je vzravala in zroč Presu ostro v oči, ga je vprašala:

»To je vse, kar mi imaš povedati?«

»Da, vse!«

»Ti, ne izz!« je mirno odgovoril Pres,

ne da bi trenil z očesom. Julija se mu je še bolj zazrla v blede in zmučeni obraz, dvignila roko in ga udarila po levem licu kolikor najmočnejše je mogla. Pres je tem iznenaden, je zatrepal, stisnil pesti, kot da hoče udarec vrniti, pa se je premagal in z dolgim, prezirljivim in bolnim pogledom pogledal Julijo in brez besede odšel. Čutil je, kako se je v njem zrušilo nekaj velikega, e kolikšno brezobzirnostjo in grobim nerazumevanjem so bile porušene vse, tako lepo zasnovane sanje, sanje njegove rane mladosti. V tem trenutku se je zopet spomnil doktorja Livingstona in njegovih besed, da današnji moški ne znajo več spoštovati žene in zamrmral predse:

»Morda je imel prav!« Sicer pa je vseeno, med njim in Julijo je sedaj itak vse končano. Vedno dalje in dalje v hladno, samotno noč se je izgubljal njegov korak, ki je počasi in težko padal na zemljo kot bi ga pritiskalo k tlom neko težko, nepričakovano breme.

V Miss Julijini hiši pa je jadtakovala telka Belle, ki je Presa iskreno ljubila. Telka Belle je vedela, kako usodne posledice bi moglo imeti nepremišljeno dejanje, četudi ogorčene, toda brezpogojno okrutne in prenege Miss Julije.

»Ne pusti gal Polkici ga naza!« Julija, bila si blazna!« je jadtakovala telka Belle skoraj sklenjenih rok, prosič Miss Julijo, naj se spametuje, strezne in še o pravem času razume dalekoosežnost svoje velike napake. Naj si oredeči vse posledice, ki bodo sledile!

Od tu in tam

Predsednik senata dr. Anton Korošec je po daljšem bivanju v Niških toplicah prispel v Belgrad. Ko se je poslovil od Niša, so ga na postajo spremlili številni prijatelji in ban moravske banovine Janjčević.

Na radikalnem zborovanju v Šabcu je govoril član glavnega odbora dr. Mirko Kosič, ki je zahteval, da se preureditev države izvede s sporazumom med narodi, ne pa s strankami. Bavi se je nato tudi s hrvaškimi zahtevami in obžaloval, da je na Hrvaškem ostalo skoraj milijon Srbov. Rekel je tudi, da so Hrvatje politično organizirani in je njihov vpliv v državi posilil močnejši, pa čeprav je v državi sedem in pol milijona Srbov, Hrvatov pa tri in pol milijona. Iz tega sledi, da se morajo Srbi politično dobro organizirati, če hočejo igrati v državi enako vlogo kakor Hrvatje.

Na Hrvaškem se je pojavila kot organizirana enota tudi neka nova politična stranka, ki se imenuje Narodna kmečka stranka. O tej stranki in o njenih organizacijah doslej ni bilo dosti slišati, pač pa je ta stranka za bližajoče se občinske volitve izdala proglas, v katerem pravi, da se kot samostojna celota zaradi še ne izpeljane organizacije ne bo udeležila volitev, pač pa bodo njeni pristajali postavili skupne liste. Stranka se bo povsod zavzemala za sporazum, vendar pa bo zraven podarjala, da je treba demokratizirati politično življenje, v zunanji politiki pa zastopati slovensko orijentacijo v smislu slovenske, balkanske in podonavke solidarnosti. Stranka pa ob enem odločno protestira proti javnemu glasovanju in proti reakcionarnim in nesocialnim ukrepom današnje vlade, zlasti pa banske oblasti v Zagrebu. — Ta proglas kaže, da se v Narodni kmečki stranki najbrže zbirajo frankovski elementi, ki so v novem stanju prvi občutili ostopost ukrepov banske oblasti. Doslej se je frankovstvo izražalo zgolj v zanikanju vseh veljavnih programov in v očitnem nezadovoljstvu s sklenjenim srbsko-hrvaškim sporazumom.

Z dokazom kraljevskih namestnikov je bilo podeljenih veliko število visokih odlikovanj vsem bivšim hrvaškim poslancem iz HSS in SDS, potem pa tudi več uglednim javnim delavcem in kmetom na ozemlju banovine Hrvatske. Poslanci so bili odlikovani z redom Jugoslovanske krone III. razreda, ostali pa z nižjimi odlikovanji.

9,6 milijona dinarjev so plačali jugoslovanski kmetje v januarju in februarju. Privilegirani agrarni banki na račun svojih kmečkih dolgov. V centrali v Belgradu je prispelo 5,7 milijona, v ljubljansko podružnico 3 milijoni, v zagrebško podružnico 0,6 milijona in v sarajevsko podružnico 1,3 milijona dinarjev. Vse lansko leto so kmetje odplačali za 73,3 milijone svojih dolgov. Letos bo vplačilo nekoliko manjše. Odkar je Privilegirana agrarna banka prevzela kmečke dolgeve, je bilo odplačanih vsega 356,9 milijonov dinarjev dolga.

Sredi javne ceste se je kar na lepem večkrat preuknil avtomobil, s katerim se je peljal pomočnik notranjega ministra Arsa Petrovič iz Podgorice v Cetinje. Petrovič je bil na službenem potovanju in je z njim potoval tudi en orožnik. Ko je šofer pogljal avtomobil z veliko brzino zunaj Podgorice, se je voz nenadoma prevrnil in se nato še nekajkrat preuknil. Avtomobil se je razbil, šofer se je lažje poškodoval, pač pa se je hudo poobil pomočnik ministra Petrovič. Komisija, ki je odšla na kraj nesreče, meni, da je do nesreče prišlo zaradi tega, ker so avtomobilu odpovedale zavore.

Huda nesreča, katere je v glavnem krivo pravnoverje, se je dogodila v Leskovcu. Poveljnik mestne straže Veselinovič je šel z ženo in sinom v svoj vinograd. Tam pa je dečku nenadoma postal elabo, da se je začel zvijati od bolečin. Starša sta ga prinesla hitro domov in namah so se pri niju zbrali sosedje in vsi svetovali posebna zdravila. Neka ženska je predlagala, naj bi bolezen prepodili s tem, da bi streljali čez posteljo, na kateri je ležal bolnik. Veselinovič se je tej vradi vdal in večkrat s samokresom uštelil čez sinovo posteljo. Ko pa je hotel samokres spraviti v žep, se mu je zgodila nesreča, da se je orožje sprožilo in je strel zadel Veselinovičovo ženo v želodec. Komaj so hudo ranjeno ženo prepeljali v bolnišnico, pa je umrla tudi bolni deček.

»Napredkove« zadruga so na Hrvaškem že zelo razpredle svoje organizacije. V nedeljo je bilo v Splitu zborovanje Zveze Napredkovih zadrug, pri katerem je bil navzoč tudi finančni minister dr. Jure Šutej. Odborniki so med drugim povedali, da imajo zadruga že za 177 milijonov dinarjev življenjskih zavarovanj ter za 250 milijonov elementarnih zavarovanj. Lastnega imetja ima Zveza za 30 milijonov dinarjev. V celem ima Zveza 24.000 članov.

Hudo neurje je razsajalo v nedeljo popoldne nad vso Bačko. Strela je zahtevala kar štiri smrtno žrtve, in sicer dve v Monostru, eno v Žablju, eno pa v Starem Bečju. V Žablju je namreč ubilo kmeta Markoviča, ko je ravno sedel v krogu svoje družine, pa je v hišo udarila strela. Tudi sicer je neurje naredilo veliko gmočno škodo.

Srbski federalisti, ki izdajajo svoj list »Srbijski glasnik«, so imeli nedavno prve svoje sestanke, kajti šele po sklenitvi sporazuma so oživili spet svojo politično akcijo. Njihov cilj je, da se v državi uvede popolna demokracija, obenem pa država uredi federalistično. Srbski federalisti so odločno za to, da vodijo svojo politično akcijo v sodelovanju s Kmečko demokratsko koalicijo in proti belgrijskim centralistom. V kratkem bodo imeli večje politično zborovanje v Srbiji, na katerem bodo govorili tudi politični prijatelji iz Zagreba.

Cigane so hoteli pobiti ljudje na Trešnjevki blizu Zagreba zaradi tega, ker so bili prepričani, da so cigani odvedli neko deklico. Deklece se je vrtilo okrog ciganskih šotorov, nakar so jo cigani odvedli, pa jim je otrok proti večeru le pobegnil. Deklica je potem pripovedovala, da so jo cigani tepili, in to je ljudje silno razburilo. Orožniki so enajst oiganov prišli in so jih morali varovati pred razburjenimi vaščani, ki so hoteli cigane vse pobiti. Preiskava pa je pokazala, da se je dekletce le nalažalo, toda ljudje še vedno nočejo ciganom nič priznati, ker so že siti njihove nadležnosti.

Nenavadno borbo med orlom in dolgo kačo so videli kmetje v vasi Krkojevci blizu Sanskega Mosta. Visoko pod nebom se je pojavil sivi orel in mirno plaval. Nenadoma pa je zagledal veliko kačo med kamneni in se kot strela spustil nanjo. Orel je dva metra dolgo kačo zgrabil in z njo odletel. Toda debela kača je imela toliko moči, da se sovražniku ovila okrog vratu in ga stiskala. Orel se je v zraku četril ure mučil z uporno kačo, dokler se nazadnje ni upehal in se spustil na tla. Tam se je borba med njim in kačo nadaljevala, dokler niso pritekli kmetje in oba z motikami pobili.

Senzacija!
KINO UNION, tel. 22-21
Ob 16., 19. in 21. uri

Greta Garbo

se smeje, pleše, poje
in uživa v prvi svoji
veliki komediji

Ninočka

Film, ki bo še kratek čas na sporedul — Ne zamudite ga! Jamčimo
vam, da se boste odlično zabavali!

Zanimiv proces o problemih slovenske turistik

Ljubljana, 15. maja.

Pred malim kazenskim senatom, ki mu je predsedoval s. o. a. g. Ivan Brelih, je bila značilna razprava o vprašanjih slovenske turistik in izdajanja raznih vodičev za inozemstvo in domačine. Razprava je bila mestoma prav živahna. Od državnega tožilstva je bil obtožen novinar Vladimir Regally zaradi prestopka po tiskovnem zakonu, ker je kot urednik »Sadašnjosti« (mesečnik za aktualna pitanja sadašnjosti, kakor je nosila ta revija naslov) lani januarja, februarja in marca prav velumetno napadel g. Rudolfa Badiura, referenta za turistik na oddelku za trgovino in industrijo banske uprave in zaslužnega turističnega propagatorja. Članek je nosil prav senzacionalen naslov »Naš turistični varietet in še druge podnaslove, kakor »Slovenska Sibirija«, »Jugoslovanski Meranc«, »Kranjski Ischl«, »Slovenski Prater«, »Slovenski Semering« in podobno, dalje v marčevi številki »Quousque tandem...«, »Von Laibach über Steinbrück und Rimske Toplice nach Cilic«. Ostro je kritiziral g. Regally zlasti za Nemece izdani vodič »Reiseführer durch Slovenien«. Članek so banovinskemu referentu za turistik očitali mnoge pogrške in napake, ki so vseokakor vsebovale znake klevete. Ker je bil g. Badiura v teh člankih žaljen ne samo kot privatna oseba, marveč tudi kot javni uslužbenec, je bila proti pisu člankov dvignjena od državnega tožilstva kazenska preiskava po tiskovnem zakonu. Rezultat te preiskave je bil ta, da je državno tožilstvo proti g. Regallyju dvignilo javno obtožbo zaradi klevete po § 52 tiskovnega zakona. Obtožbenec je prišel pred mali kot tiskovni senat. Kratke je bil njegov zagovor.

Obtožbenec je zanikal krivdo in navedel, da je le kritiziral postopanje turističnega referenta, ki je funkcional na banski upravi tudi kot cenzor za vse turistične brošure, publikacije in druge tiskovne stvari, zadevajoče naše kraje v pogledu turistične propagande. Skliceval se je zlasti na razne napake, ki naj bi jih bil zakrivil g. Badiura v svojem nemškem vodiču za Slovenijo, ko je navedel za gotove kraje in gore stara nemška imena, tako n. pr. za Slovenske gorice »Windischbücher«. Zaslišanih je bilo nato več prih.

Univ. prof. dr. Anton Melik je kot izvedenec v geografiji med drugim poudaril, da je prav g. Badiura mnogo pripomogel k temu, da so se v turistik spravila ločna geografska imena, storil je ogromno delo, da so prišla do veljave pristna imena. Omenil je dalje, da tudi »Geografski vest-

nik« v svojih izdajah, namenjenih za inozemstvo, rabi v oklepajih stara, nemška imena, to pa v olajšavo inozemskim znanstvenikom.

Dr. Rudolf Marn, vpokojeni načelnik oddelka za trgovino in industrijo je splošno očrtal delovanje g. Badiura kot strokovnjaka za turistik. Banska uprava je svoj čas prežela od ministrstva nalog, da mora pregledovati vse publikacije in propagandne spise, namenjene turistiki. Navedel je dalje okolnosti, kako je prišlo med obema do napetosti. G. Badiura je tako samoljubljen, da misli, da noben ne ve foliko o turizmu kot on, smatra se za avtoriteto na tem polju.

Priča dr. Fran Ratej, prvi Marnov naslednik na omenjenem oddelku, sedaj vpokojeni načelnik, je omenil, da je g. Badiura imel turistični referat, bil je edini uradnik, ki je bil verziran v očni turistični brošur. G. Regally je podal proti njemu ovadbo in g. Badiura je nato zahteval disciplinsko preiskavo. Za to pa ni bilo nobenega razloga.

Priča dr. Žižek, ravnatelj Tujakoprometne zveze, je kratko navedel, da je bil prav g. Badiura oni, ki je prvi oral ledino v slovenski turistiki. Poskušal je med obema doseči skupno sodelovanje, pa ni uspel, kar je dokaz današnja razprava.

Priča dr. Karel Trstenjak, sedanjí načelnik trgovskega oddelka in priča g. Rudolfa Badiura sta nato kratko podala svoji mnenji. Zadnji je zlasti kratko določil svoje stališče glede rabe nemških imen v nemško pisanem vodiču. Nemška imena je rabil v orientacijo tujcev. Prečitane so bile nato še nekatere izjave in razni spisi.

Državni tožilec g. Branko Goslar je predlagal obsodbo v smislu obtožbe, ker je vsebina člankov preokračila meje dopustne in dostojne kritike.

Branilec dr. Vladimir Maček je v svojem daljšem in živahnem govoru posebno opozarjal na dve struji v slovenski turistiki. Staro strujo zastopa g. Badiura, novo pa g. Regally, ki skuša vpeljati v turistično literaturo povsem nov duh. Obtožbeni motivi so bili čisti. Zela osebnega napada v kritiki ni bilo.

Sodba je bila kratka. Obtožbenec Vladimir Regally je bil obsojen zaradi prestopka klevete po tiskovnem zakonu na 420 din denarne kazni odnošno 7 dni zapore, plačati ima tudi stroške kazenskega postopanja, ki se izreko za izterljive in suspensio, oproščen pa je bil povprečnine. V razlogih je senatni predsednik omenil, da je treba vse članke vzeti kot celoto in da je kritika delovanja g. Badiura preokračila meje dostojnosti in dopustnosti. Razprava je trajala od 10—14.30.

Elda Piščančeva razstavlja

Ljubljana, 14. maja.

Zunaj naših meja gorijo meje, umirajo tisoči, tokraj naših gora pa idila: otvarjamo razstave. Prešlo nedeljo v Jakopičevem paviljonu S. Magoličev, v Galeriji Obernel pa na binkoštno nedeljo Elde Piščančeve.

Elda Piščančeva, katero je predstavljal navzoči publik v imenu DSLU slikar-profesor Saša Santel, razstavlja okoli 50 olj, monotipij in akvarelov. V nagovoru je slikar Saša Santel orisal življenjsko pot slikarice, ki je prvi pouk v slikarstvu dobila pri mojstru Jakopiču. Le-ta ji je tudi vcepil ljubezen do barve. In prav v barvi in kompoziciji je Piščančeva najjačja. Tudi za cerkveno slikarstvo kaže razstavljalica mnogo umevanja in znanja, kar je treba še posebno poudariti, saj se po umrlih bratih Šubihih nihče od naših slikarjev ni intenzivno bavil z njim.

Slikar Santel je zaključil svoj nagovor z besedami: »Čenjeni navzoči, ogledite si slike z ljubeznijo, saj je v njih položeno mnogo truda.«

Otvoritev razstave, ki je prav zanimiva (dobra so olja Kranj, Podkoren, Sončnice itd.) je prisostvoval v imenu banske uprave referent prosvetnega oddelka g. Albert Širok, a v imenu ljubljanske mestne občine profesor g. Pavle Kalan.

Razstavo, ki bo odprta do 23. t. m., cenjenemu občinstvu prav topla priporočamo.

Slovenski vinogradniki bodo zborovali v Prekmurju

Sobota, 13. maja.

Slovenska Krajina je postala letos središče različnih zborovanj. V zadnjem času je Slovenska Krajina sprejela v svoji aredi slovenske novinarje, kmetje iz različnih krajev Slovenije, 18. in 19. maja pa prihitijo v Doljno Lendavo slovenski vinogradniki iz vseh krajev Slovenije, kjer bodo imeli redni občni zbor in vinarski kongres. Vinogradniki, vključeni v Vinarskem društvu, bodo v soboto zvečer 19. maja ob 8 v hotelu Krona opravili redni letni občni zbor. Drugi dan 19. maja ob 10 bo v istih prostorih XII. vinarski kongres vinogradnikov dravske banovine. Na kongresu bo poročal o selekcijskih kroglicah za vinsko trto ban. svetnik in referent za vinarstvo g. Kuret Vladimir in kletarski nadzornik g. Vojsk Franjo o pogojih za pravilno kletarstvo.

Istočasno priredi Vinarska podružnica v Doljnih Lendavi vinsko razstavo, ki bo odprta ob 9 dopoldne 19. maja. Razstavljena bodo vina lendavskih gor in Medjimurja. Razstava bo pokazala napredek prekmurskega vinogradništva v zadnjih letih in se bo pri poskušnji vsak lahko prepričal, da se v lepih lendavskih gorah pridelava prava dobra kapljica. Vinogradniki si bodo na isti dan popoldne lahko ogledali lendavske gorice.

Vinarskemu društvu pa gre vse priznanje, da se je odločilo imeti zborovanje v Prekmurju, ker bodo vinogradniki spoznali tudi ta kosček lepe slovenske zemlje, ki ga še premalo poznamo.

Na meji obstreljen tihotapec

Maribor, 13. maja.

Na Olševi nad Črno se je pripetila tihotapska zločina, ki bi bila skoraj veljala življenje mladega, 27 letnega drznega tihotapca Lovra Šeparja iz Solčave. Šepar je prihajal v družbi nekakega dalmatinskega krošnjarja težko optan z nahrbtnikom iz Nemčije čez mejo, pa je naletel tik meje na zasled našega granicarja, ki je oba tihotapca pozval, da obstaneta. Namesto da bi obstala, pa sta se obrnila ter začela bežati nazaj proti nemški meji. Stražnik je dvakrat ustrelil v zrak, v tretje pa je pomeril ter zadel Šeparja, ki je po strelu padel, dočim je drugi tihotapec srečno pobegnil. Šepar je bil zadet v nogo nad kolonom ter mu je krogla prebila samo meso. Prepeljali so ga v bolnišnico. V njegovem nahrbtniku so našli 11 kg saharina, 19 novih vžigalnikov ter 800 komadov kamenčkov.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempe- ratura v °C	Relativna vlaga v %	Veter smern. jakost	Pada- vine
Ljubljana	758.8	16.0	5.8	86	0
Maribor	758.7	15.8	5.0	90	0
Zagreb	767.6	15.0	7.0	50	7
Belgrad	765.3	15.0	5.0	50	4
Sarajevo	764.2	16.0	8.0	60	10
Vis	762.5	15.0	9.0	50	10
Split	761.6	21.0	12.0	50	6
Kumbor	759.8	20.0	16.0	40	7
Rab	763.3	19.0	10.0	90	7
Dubrovnik	760.1	22.0	14.0	40	10

Vremenska napoved: Deloma oblačno, sicer nestanovitno vreme.

Koledar

Danes, sredo, 15. maja: Sofija, Izidor.
Četrtek, 16. maja: Janez Nep.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarni: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič - Tržaška cesta 48.

Oktet fantovskega oddelka Ljubljana-Rokodelski dom priredi v nedeljo, dne 19. maja ob osmih zvečer koncert narodnih pesmi. Koncert bo v Rokodelskem domu na Vrhniki in občinstvo vabimo, da pridno posega po vstopnicah. Spored je zelo pester in slišali bomo nekaj naših najlepših narodnih pesmi.

Razpis. Občina Čatež, srez Brožice, razpisuje mesto občinskega tajnika: Pogoji: 4 razredi srednje ali nje enake strokovne šole ali spregled kvalifikacije, praksa v občinskem poslovanju ter kavejda din 5000. Plača po statutu je 800 din in prosto stanovanje v občinski hiši. Prošnje z listinami po čl. 7 in 8 uredbe o občinskih uslužbenih je vložiti pri tuk. občini v roku 30 dni po objavi tega razpisa v službenem listu.

Planinski tabor Slovenskega planinskega društva bo letos v nedeljo 16. junija na Kočevskem, in sicer na Stojni, v bližini Kočevja (Fridrihtajno, 900 m) od koder je prostorn razgled po vsej Dolenjski tja do Snežnika. Iz Ljubljane bo ta dan vozil poseben avtomobil, ki bo prišel v Kočevje okrog 8 ure jutraj. Ob 10 dopoldne bo masa na Stojni, nato slavnostni govori in končno planinska zabava. V okolici Stojne so krasni izleti v bogate podzemsko jame, n. pr. v jamo »Treh bratov« itd. Za izletnike pa bo preokračil tudi prevoz v Borovce, da morejo na Krempo, kjer bodo takrat nariscje v polnem cvetju. Za tabor planincev na Kočevskem se naj planinci prijavijo v čim večjem številu. Prijave sprejemajo društvene pisarne podružnic SPD v posameznih krajih.

Otvoritev postajališča Prečna na progi Novo mesto—Straža-Toplice. V nedeljo, 19. maja t. l., se izroči javnemu prometu novozgrajeno postajališče Prečna. Prvi vlak, ki ima postanek v tej ednici, ima prihod ob 10.36. Nadaljnji prihodi in odhodi vlakov so razvidni s stenskih vozniš redov. Potnike, ki vstopijo v tem postajališču, odpravijo sprevodniki z doplačilnimi kartami v vlaku, prtljaga, predana v Prečni, se pa odpravi proti doplačilu v namembni postaji. Prtljaga, namenjena za Prečno, mora potnik prevzeti takoj med postankom vlaka pri službenem vozu. Ako bi se potnik ne zglasil pri vlakododji, se prevozi prtljaga do Novega mesta odnošno do Straže-Toplice proti naknadnemu plačilu prtljazine do ene omejenih postaj po veljavni tarifi.

Obvestilo. Ministrstvo za trgovino in industrijo, urad za kontrolo cen, je z odločbo z dne 8. maja t. l., št. 6/7 po čl. uredbe o kontroli cen, določilo, da smejo vsa mlinska podjetja in trgovine z moko na debelo prodajati vse vrste moko razen moko št. 0, Og in Ogg, živinske moko in otrobov po cenah, ki smejo biti največ 60 din 100 kg višje od cen z dne 14. februarja t. l., računši z vrečami brez davka na poslovni promet. Z dnem objave te odločbe izgube veljavo vse nasprotno odločitve kr. banske uprave.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA — začetek ob 8 zvečer

Sreda, 19. maja: »Hamlet«. Izven. Zniž. cene od 25 din navzdol. Ostopanje Zvonimirja Rogoza. (Predstava v korist boln. fonda Združ. gledaliških igralcev v Ljubljani).

Četrtek, 20. maja: »Županova Mica«. »Varh. Red B.

Petek, 21. maja: ob 15 »Hamlet«, dijaška predstava. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. Goslovanje Zvonimirja Rogoza.

Sobota, 22. maja: »Hamlet«. Poslovilna predstava Zvonimirja Rogoza. Izven. Znižane cene od 25 din navzdol.

OPERA — začetek ob 8 zvečer

Sreda, 19. maja: »Kleopatra«. Red Sreda. Četrtek, 20. maja: »Lucia Lammermoorska«. Red Četrtek. Goslovanje Sonje Ivančičeve in Josipa Gostiča.

Petek, 21. maja: »Tosca«. Izven. Znižane cene. Goslovanje zagrebške sopranistke Tee Laboševce in ruskega baritonista Borisa Popova.

Sobota, 22. maja: »Kleopatra«. Red A. Nedelja, 23. maja: »Traviata«. Izven. Poslovilna predstava bolgarske sopranistke Vanje Leventove.

Športne vesti

Kolesarskim dirkačem juniorjem! Z ozirom na predstoječe juniorsko državno prvenstvo, ki bo 9. prih. meseca v Zagrebu, je Slov. koles. zveza določila, da skliče vse juniorske dirkače na važen sestanek, ki bo v petek, 17. t. m., ob 20 pri Habjanu v Sp. Šiški. O sistematičnem treningu in predpripravi za ta važen nastop bo juniorjem dal podrobna navodila zvezin predsednik g. podpolk. Jos. Jaklič. — Znano je, da že nekaj let sem od našajo slovenski dirkači kar zaporedoma juniorska državna prvenstva. Da to pohvalno prednost še naprej obdrže, je potrebno, da se vprav v današnji reorganizaciji jugoslovanskega kolesarstva še trdneje oklenejo svoje ambicije in še odločneje nastopijo v tako pomembnih borbah, kot so državna prvenstva. — Razen juniorjev so glede na koristnost sestanka vabljani tudi starejši dirkači višje kategorije. — Predsednik.

Ali poznate nevidne naočnike?

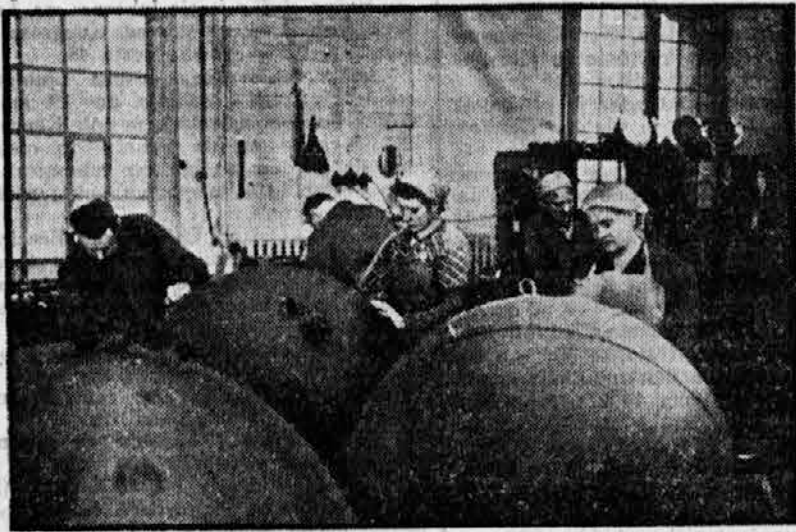
Desetstični ljudi že nosijo danes v Ameriki in tudi v Evropi tako imenovane »nevidne naočnike«. Zarki očali marekatere filmske zvezde ali zvezdnika so živa pričča zmagoslavne laboratorije. Številni ladijski častniki, operni pevci, modni modeli in tudi marsikakšen sloveči nogometaš gre na svoje vsakdanje delo mimo nas, ne da bi se zavedali, da mu oči tiče za elekleno lečo. Ti moderni kratkovidneži ali gladalini nosijo namreč namesto naočnikov umetno izdelane leče, vdelane v papirnatanke poljabolčice iz stekla ali bakelita, ki se privesane na očesne jabolke očesu tako prilagajajo, da se more le-to neovirano sukati in premikati.

Takih kontaktnih leč se zlasti poslužujejo ljudje, ki imajo kakor koli že iznakažene oči in morajo v čim boljši obliki nastopati pred razvajenim občinstvom, tako na primer gledališki igralci, javni predavatelji itd. A ne samo zunanja estetska stran govori v prilog teh nevidnih naočnikov. Taki naočniki imajo še razne druge prednosti. Tako jih na primer ni mogoče zbiti na tla in jih ne prevleče megla ob deževnem vremenu. Zlasti strokovni rokoborci, ki bi jih navadni naočniki pri nastopu zelo ovirali, se v veliki meri poslužujejo kontaktnih leč. Takisto tudi ladijski častniki, ki jim pogosto nagaja morska prha, ali pa delavci v raznih laboratorijih, kjer jih varujejo pred kemičnimi dimi in premočno svetlobo. Imajo pa seveda tudi svojo slabo strano. V prvi vrsti pride tu v poštev pomanjkanje zdravnikov specialstov, ki znajo take naočnike vstavljati, in pa visoka kupna cena. Cena takim naočnikom se v Ameriki giblje od 75 do 100 dolarjev, katerim je treba pristižiti še precejšen honorar za zdravnika specialista. Takisto takih naočnikov ne priporočajo ljudem s slabimi živci, torej takim, ki jih vedno »čevlji tišči« ali čutijo vsako smet v očesu. V osemdesetih od sto primerov pa po izjavi zdravnikov kontaktni

naočniki popolnoma ustrezajo svojemu namenu.

Treba pa je precej urjenja in strpljivosti, da se nosilec privadi na take naočnike. Sprva jih vstavlja samo za nekoliko minut, potem za vse daljši čas, dokler se jim oči popolnoma ne privadijo. Vsekakor pa je dobro, da jih nosilec vsake štiri ure sname, da se mu oko zaradi njih preveč ne utruji. Površje kontaktnih leč mora biti mikroskopsko natančno brušeno, a da se pri stiku z očesno jabolčico ne čutijo neprijetnosti, ki jih je treba ob vsakem vstavljanju namočiti s posebno solzno raztopino, ozir. sintetičnimi solzami. Te solze so kemično prirejene po potrebi posameznika, kakor jo pokaže zavedna kemična analiza. Radi te solzne raztopine se vstavlja poljabolčico, ki ima lečo v sredi, prime tako krepko očesa, da jo je mogoče odločiti samo s posebno sesalno cevko.

Teorijo nevidnih naočnikov je izumil angleški fizik Herschel leta 1827, praktično pa jih je ustvarila šele Zeissova tvornica v Jeni v poznih osemdesetih letih preteklega stoletja. Drugi Nemec Müller je namesto brušenja jel uporabljati lečo iz piha-nega stekla, ameriška tvrdka Bausch & Lomb pa izdeluje naočnike iz belega bakelita. Očesni specialist Josip Dallos v Budapešti je leta 1932 zamislil kontaktno lečo, ki jih izdelujejo po negativih mavčnih ulitkov podobno kakor dentisti umetne zobe, kar pa povzroča precej neprijetnosti, ker je treba očesno jabolčico pri vstavljanju pozitivno anestetizirati s kokainom. Tej neprijetnosti se je izognil njujorški optometrist William Feinbloom na ta način, da namesto neposrednega ulivanja na očesu izdeluje s točnim merjenjem očesa pozitivne iz bronca, po katerih se nato enamajo ustrezajoči negativni. Danes imajo takih kontaktnih leč že nad 3000 vrst in v vseh močjih barvah in velikostih, tako da je ustrezno tudi kozmetičnim zahtevam posameznikov.

Nemške ženske so med drugim zelo zaposlene v vojni industriji tudi z izdelovanjem min

Znova jih bodo prereševali

V Londonu so se spomnili, da bi bilo dobro, če bi še enkrat pogledali obisti tujih, zlasti pa Angliji sovražnih ljudi. To so pred vsem Nemci, ki jih je še nekaj v Angliji. V Londonu so se že začela o tem posvetovanja in po nekaterih drugih večjih mestih bodo prav tako storili.

Najprej bodo dali pod mikroskop Nemce, ki spadajo v skupino B. To so taki, ki so jim priznani z internacijo pod pogojem, da bodo pustili fotografske aparate pri miru, da se bodo odpovedali avtomobilom in vsem njegovim sladkostim ter da se ne bo nihče oddalil 5 milj od svojega bivališča, rzen če bi imeli od policije dovoljenje, da smejo to storiti. Nemci, ki spadajo v to krvo skupino, je v Angliji okrog 7000.

Nemci, ki spadajo v skupino C, pa so bili obvarovani pred internacijo brez vsakih pogojev. Sedaj pa policija zahteva, da se »proces« obnovi in se tudi tej skupini določi pogoje, pod katerimi bo morala živeti v Angliji, če se bo hotela obvarovati neprijetne internacije. (d)

Pred 101 letom so bila cigarete neznane

Cigarete so začeli uporabljati v Evropi šele pred sto leti. To modo so prinesli francoski vojaki po svojem povratku iz Alžira, kjer so videli, kako kadijo domačini tobak v ovitkih.

Po drugem viru pa je Španija vpeljala cigarete v Evropo. To novost so prav za prav uvedle španjolk, ki so začele kaditi cigarete namesto pip in cigar. Španjolk so bile l. 1834

izkušene kadilke, umetnost zvijanja tenkih cigaret pa se je cenila širok okrog. Kralj Ferdinand VII. je mogel zviti dve cigareti hkrati.

Prva znana tovarna cigaret v Franciji je začela z delom leta 1843. V Anglijo si je vrla pot pozneje. Književnik Duquenne je kadil cigarete in je leta 1857 pismeno vprašal, kje se more nabaviti snov za zvijanje cigaret. Vendar je prodrla cigareta med ljudstvo šele leta 1870!

Carnera je ušel

Menda ga ni človeka, ki ne bi nikdar slišal imena Primo Carnera, znanega italijanskega boksarja, ki si je s svojimi ogromnimi pestmi utrl pot do slave. Mož je ogromne postave in kamor se prikaže se zdi, kakor da bi priplul morsk rušilec. V rokah ga je imel menažer Leon See, ki ga je spravil s pametnim in uspešnim treningom tako daleč, da je postal svetovni prvak v teški teži. Primo Carnera je postal nazadnje poleg vsega še Francoz, ker je videl, da se mu to bolj splača, kakor pa če bi ostal še naprej Italijan.

Ko je izbruhnila vojna, ga niso mogli vtakniti v vojaško suknjo, pa ne zaradi njegove silne moči ali pa da bi se ga bali, ampak zato, ker ga ni bilo v Franciji. Carnera namreč že dolgo ne živi v Franciji, ampak v Italiji, kjer v svojem rojstnem kraju nastopa v nekem varijetaju in ga mladina občuduje ter obožava zaradi njegove telesne moči in ogromne velikosti. Sedaj ko je izbruhnila vojna, bi moral odrediti z drugimi francoskimi državljanji na fronto. Toda njemu tako življenje ni dalo, ker na fronti te lahka še tako majhen in slab človek upihne. Francozom je sporočil, da gotovo nimajo zanj tako velike obleke in ker jim noče delati skrbi, izsto-

Nevernim Tomažem, če verjamejo ali ne...

Platon je menil, da so štiri glavne kreposti: modrost, hrabrost, zmernost in pravičnost. Schopenhauer pa upošteva samo dve, pravičnost in človekoljubje.

Pred sto leti še niso poznali petrolejske svetilke. Izumljena je bila New Yorku šele leta 1855.

Ko je znani pisatelj Laza Lazarevič prebral Tolstojev »Ano Karenin«, ni hotel štiri leta ničesar napisati, ker je menil, da je vsako drugo literarno delo, razen omenjenega, brezpomembno. Lastovka pojé na dan 500 do 600 različnih muh in mušč.

Čeprav neverjetno, je vendar res, da je bilo prvo ladijsko sidro izdelano šele leta 578 po Kr.

Prvi električni tramvaj so pred javnostjo pokazali ob času električne razstave v Berlinu 1879. Nekdaj je bila za dolžnike odredena posebna kazen. Taki ljudje so romali v zapor, kjer so ostali toliko časa, dokler niso uredili vseh dolgov. Zaradi dolgov sta bila zaprta tudi pisatelja Balzac, Dickens in tudi drugi.

V srednjem veku so šteli solato med najokusnejše jedi.

Moderno tromotorno letalo je sestavljeno iz 153.000 delov...

Randolph Kennedy (1827—1928) iz države Virginije (USA) se je rodil z 32 zobmi. Umrli je star 101 leto z istim številom zob. V svojem precej dolgem življenju ni bil niti enkrat pri zobozdravniku!

Predmestje nemškega mesta Arnedorf se imenuje Amerika. Vsi njegovi prebivalci živijo od ene same obrti.

Na neki nogometni tekmi v Škotski je bil dosežen vsekakor edinstven izid. Domači klub je premagal gostujočega z rezultatom — 28:26.

Grška reka Aviao teče v svojem spodnjem delu reke šest ur na dan navzdol, šest ur navzgor, vsaki trinaesti dan pa stoji. Temu je vzrok spreminjajoča se gladina Egejskega morja, kamor se izliva imenovana reka.

Kardinala Jožefa Gašperja Mezzofantija, ki je umrl v Rimu leta 1840, štejejo za največjega poliglota v zgodovini. Govoril je 114 jezikov in pa narečij...

Prvi denarni zavodi so se pojavili že petsto let pred Kristusom v Babilonu. Tam so že izplačevali s čekom.

Kenguru se rodi brez dlak in s tako tenko kožico, da je videti skoznjo vse krvne žile. Takrat je visok tri do pet centimetrov! Odrasli kenguru pa je visok do dva metra in tehta do 150 kg.

Kitajci so že nad 1000 let pred Kristusom gojili svilopreke in so vedeli, kako se proizvajajo, vendar so to skrivali. Kljub temu pa je bila svilopreka prenešana s Kitajskega v Evropo. Jegulje pridejo samo v tiste naše vode, ki so v območju Jadranskega in Egejskega morja.

Nedaleč od Thomasvilleja v državi Georgia (USA) je skrivnostno jezero Jamonia. To jezero je dolgo 24 kilometrov, široko pa 5 km. Nenadoma usahne, kakor bi ga sploh nikdar ne bilo. Šest mesecev pozneje pa se jezero spet tako nepričakovano pojavi.

Žepni gramofonček. Neki angleški inženir je londonskemu patentnemu uradu prijavil patent »žepnega gramofona«, ki bo tako skromnega obsega, da ga bodo ljubitelji gramofonskih plošč lahko nosili v navadnem hlačenem žepu.

Redek dež

Eden na padavinah najubožnejših krajev na naši zemlji je Južna Afrika, posebno dežela Bečuan, o kateri poroča neki misijonar takole v nekem amsterdamskem listu: »Povsod na svetu imajo več vode kakor pri nas v Transvaalu in Bazutu.«

Že angleški raziskovalec Afrike Livingstone opisuje Južno Afriko kot zelo pusto in nerodovito zemljo. V Bečuanu je na podlagi pripovedovanja domačinov ugotovil da dežuje ondi komaj vsakihi dvajset let. Kadar se to zgodi, zavlažda med prebivalstvom nepopisno veselje. Ljudje plešejo, se zabavajo in prirejajo gostije.

Prebivalci Bečuanu so zelo lahkoverni in vse njihovo življenje in šege veljajo samo poskusom, kako bi v svoje suhe kraje privabili dež. Zaradi tega imajo celo navado, lenariti kadar kažejo znaki, da se bliža deževna doba. Bojijo se namreč zameriti višjim silam, da jim ne bi podaljšale suše...

pa od 24. aprila letos dalje iz francoskega državljanstva. Francozi so se morali s tem sprijazniti, škoda pa ga je le, ker je zalegel najmanj za deset svojih vrstnikov in kamor bi mahnil on, bi se precej poznalo. (d)

Ta ogromni samokres visi kot znamenje nad trgovino nekega orožarja v New Yorku, naperjen pa je v okna policijskega ravateljstva.

Na dnu morja

»Potapljaški stan je najtežji poklic na svetu,« pravi francoski potapljač Charles Courouble, ki se je, kot sam pravi, potopil že petnajst-tisočkrat. »Noben poklic ni bolj nevaren za življenje, nobeden ni tako ogrožen z nenavadnimi prilikami. Ni samo to, da mora biti potapljač priseben in odločen, ampak mora biti tudi tako zdrav, da mu nobena reč ne škoduje.« Leta 1912 se je Courouble potopil do pogreznjene ladje »Elizabethville« na zahodni afriški obali. Ko je bil ondi v kapitanovi kajuti, se je hipoma vzburilo morje in razbitina se je zibala sem in tja. Courouble je sicer skrbno zaprl z železom obita vrata, vendar so se pri hudem sunku tako močno zaprla, da so mu presekala cev za zrak. Courouble so sicer rešili, vendar ni mogel nikoli določiti povedati, kakšne misli so ga obhajale ob tisti priliki. A ko so mu na ladji sneli čelado, so bili njegovi lasje popolnoma sivi.

Naročajte in širite Slovenski dom!

Radio

Program radio Ljubljana

Sreda, 15. maja: 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Veseli bratci (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Okrogli slovan. napevi (plošče) — 14 Poročila — 18 Mladin. ura: Cesto delamo (reportaža) — 18.40 Danka (dr. B. Škerlj) — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura: Branislav Nušić na zagreb. odru (K. Domazetovič, publ. v Zgb) — 19.40 Objave — 19.50 Uvod v prenos — 20 Prenos iz ljubljanske opere: v 1. odmoru: Glash. predavanje (V. Ukmar), v 2. odmoru: Napovedi in poročila.

Drugi programi

Sreda, 15. maja: Belgrajska kratkovalovna postaja (YUA in YUB 49.19 oz. 49.18 m, 6100 kc, 10 kw; YUF in YUG 19.69 m, 15240 kc, 10 kw): 19.40 Poročila v slovenščini. — Belgrad: 20 Ope-ra. — Zagreb: 20 Ljubljana. — Bratislava: 20.20 Zab. konc. — Praga: 20.05 Dvorakove skladbe. — Beromünster: 20.20 Vojaske pesmi. — Budimpešta: 20.30 Donizettijeva opera »Kapljice za lubezen«. — Bukarešta: 20 Simf. konc. — Stockholm-Hörby: 19.55 Kabaret. — Trst-Milan: 20.30 Vesele pesmi. — Rim-Bari: 21 Simf. konc. — Florenca: 21 Cilejnova opera »Arležanka«. — Sottens: Ork. koncert.

Popisovale so njegovo nežno pozornost in obzirnost, kako je delil rože in sladkor njihovim sorodnikom in kako je njegova pozornost skoraj vedno vzbudila pri sorodnikih ugoden vtis.

Zdravniki za duševne bolezni so izpovedali, da imajo po mnogih preiskavah Landruja za dočela vračunljivega in da ima Landru nenavadno blestečo duševno gibčnost. Nekdo od psihiatrov je pri razpravi povedal:

»Landru razpolaga z znatnimi ostrimi duševnimi silami. Je očarljiv kramljač, zna zavzemati ljudi in to tako, da na ženske, ki se nagibajo k histeriji, lahko hipnotično učinkuje. Kadar je pisaril vdomam srednjih let, katerih roke so bile bradavičaste in od pranja rdeče, je govoril nekako tako: »Vaše roke so lepe in nežne ter polne izraza.« Spuštal se je v besedovanje o njihovih »čudovitih laseh« in »zapeljivih očeh«.

Pariški veseljaki so skušali pogruntati Landrujeve zapeljivale načine. A Landru se je samo pomenljivo smehljaj in trdil:

»Naši odnosi so bili po največkrat poslovne narave, zasebni odnosi pa briga samo mene in nje.«

Landrujev odvetnik, slovit Moró Gaffery, pozneje član vlade, je napel vse svoje zgovornost, da bi izpobil dokazno gradivo, češ da je nezadostno, toda Henryja Desirja Landruja so obsodili, da

bo 25. februarja 1922 na jetniškem dvorišču v Versaillesu obglavljen.

Kot vodja pariške podružnice United Pressa sem poročal o preiskavi in o razpravi in sem se zdaj čutil prisiljenega, da si stvar ogledam čisto do konca.

V noči 24. februarja sem se s pol dučata francoskih častnikarjev peljal po električni železnici v Versailles. Šli smo na sodnijo, dobili tam slabo spisane zelene izkaznice za usmrtevec in se potem umaknili s petimi steklenicami konjaka v Hotel des Reservoirs, da bi tam pričakovali zoro.

Ob štirih zjutraj so povedali, da je prišel g. Deibler, znani rabelj, ki je opravljal vse usmrčitve po Franciji. Prišel je s svojo pripravo.

Anatole Deibler, tih, boječ, kozjebred človek je imel za sabo več kakor 300 usmrtitev. Njegova plača je znašala 18.000 frankov na leto. Imel je slabo srce in ni mogel hoditi po stopnicah, toda zdelo se je, da ga to v njegovem pokliu ni ne oviralo.

Prebival je v majhni hiši pri Versaillesu pod imenom g. Anatolea, se malo družil s sosedi in živel zelo zase. Giljotino je imel spravljeno v skednju pri hiši. Pri usmrtitvah je nosil bele rokavice in dolgo, belo haljo.

Hiteli smo do ječe. Štiri sto vojakov je zapiralo cesto na vsaki strani. Puščali so skozi samo imetnike zelenih vstopnic.

Po francoski postavi morajo zločince usmrtjevati na odprti cesti pred vrati zopora.

Na vlažnem, spolzkem tlaku poleg tirov cestne železnice so delavci naglo postavljali giljotino, kake štiri metre pred mogočnim, zamreženim vhomom v versajsko ječo. Edina luč je prihajala od staro-verskih svetilnic, ki so jih imeli delavci in od nekaj malega električnih cestnih luči.

Delavci so zbijali strahotni stroj ter ga uravnali s tesarskim merilom. Deibler je potegnil težki nož na vrislice.

Približno sto uradnikov in zastopnikov tiska se je zbralo okoli giljotine. Jaz sem stal petnajst čevljev pred njo.

Iz ječe je prišla novica, da je Landru, kateremu so dolgo črno brado bili že prej odrezali, prosil, da bi ga pokrili.

»To bo ugajalo damam,« je dejal stražnikom.

Njegov zagovornik in duhovnik sta šla k njemu v celico. Od-

klonil je cigareto in kozarec ruma, ki ga ponavadi dajejo pred vsako usmrtitvijo.

Landru je nosil srajco brez ovratnika ter par cenenih temnih hlač, sicer pa nič, ne čevljev ne nogavic. Moral je iti bos do giljotine.

Ko so mu zvezali roke na hrbtnu, mu je njegov zagovornik šepetaje dejal:

»Pogum, Landru!«

»Hvala, mojster, pogum sem vedno imel.«

Pri prvem soju ledene zore je pripeljal velik zaprt voz, ki so ga vlekle konji, in se ustavil nekaj čevljev na desni od giljotine. Deiblerjevi pomočniki, ki so nosili dolge halje, so potegnili iz voza dve vrbovi košari. Manjšo košaro so skrbno postavili pred stroj za glavo, ki bo odskočila. Drugo košaro, ki je bila velika nekako tako kakor krsta, in je bila tudi po podobi taka, sta dva pomočnika postavila poleg giljotine. V to košaro naj bi se zvalilo obglavljeno truplo.

Vojasvo je ustavilo voz cestne železnice, ki je bil poln delavcev, vozečih se v delavnice. Odložili so se, da bodo voz pustili skozi, pa je potasi torkljal nekaj čevljev od mračnega stroja mimo in naprej. Zizajoči obrazi so se gnetli ob oknih.

Giljotino so še enkrat preiskali. Deibler je vzdignil lunetto, polmesečasti leseni čok, ki naj bi trdo oklenil Landrujev vrat. Potem ga je spustil in sprožil težki nož, da je švignil navzdol. Stroj se je od sunka tresel. Lunetto in nož so spet potegnili navzgor.

Vse je bilo pripravljeno.

Nenadoma so se odprla visoka krila vrat jetnišnice. Gledalec so se pogreznili v napet molk.

Tri postave so se prikazale v naglem koraku. Na vsaki strani je stražnik držal Landruja za roke, ki so bile zvezane na hrbtnu. Stražnika sta ga podpirala in ga vlekla naprej, kolikor hitro sta mogla. Njegove gole noge so capljale po mokrem in mrzlem kamenju. Zdelo se je, da mu kolena odpovedujejo. Njegov obraz je bil voščeno blede in ko je zagledal stražni stroj, mu je obraz postal pepelnat.

Stražnika sta Landruja naglo z obrazom naprej potisnila proti zadnji steni stroja. Stena je padla navzdol in Landrujevo telo se je skrenilo, ko sta ga stražnika potisnila naprej, vodoravno pod leseni polmeseč. Ta je padel navzdol in trdno držal njegov vrat pod visokim nožem.